

93

EDWARD GIEREK ELVTÁRS BESZÉDE
A PTT PRÁGAI ÜLÉSÉN
/ 1972. január 25-26./

Elvtársak!

A Politikai Tanácskozó Testület legutóbbi ülése óta eltelt időszak alatt különösen dinamikusan fejlődött a nemzetközi helyzet, élesebben kirajzolódtak az ellentétes tendenciák, nagyon fontos események történtek. Ezekről beszélt itt Leonyid Iljics Brezsnyev is. Teljes egészében osztjuk véleményét.

Ebben a bonyolult helyzetben országaink helyes politikát folytattak, megerősítették a szocializmus pozícióit nemzetközileg.

Mi a magunk részéről néhány kérdésre szeretnének felhívni a figyelmet.

A nemzetközi helyzet egésze alakulásának szempontjából a fő kérdés a szocialista közösség továbbfejlesztése, erejének és befolyásának növelése. Közösségünk országai megkezdik most Belső fejlődésük új, rendkívül fontos szakaszát. E szakasz alapvető tételeit meghatározta az SZKP XXIV kongresszusa, amely nagy jelentőségű lenini szellemű megállapításaival gazdagította a szocialista és kommunista építés elméletét és gyakorlatát. Több testvér párt múlt évben megtartott kongresszusa, köztünk pártunk VI. kongresszusa is, programokat fogadott el, amelyek fő célkitűzése azonos: gyorsítani a társadalmi és gazdasági fejlődés ütemét és fokozottabb mértékben kielégíteni a lakosság anyagi és szellemi igényeit. Ezzel párhuzamosan a KGST 25. Közgyűlése elfogadta országaink közötti gazdasági együttműködés további

bővítésének programját, jobb feltételeket biztosítva a szocialista gazdasági integráció számára. A fejlődés jelenlegi iránya országaink mindegyike és a közösség egésze előtt új távlatokat nyit, erősíti pozícióinkat az imperializmussal szemben gazdasági, társadalmi és ideológiai téren egyaránt.

Ezzel egyidőben közösségünk országai nem csupán megtartották kezükben a kezdeményezést, hanem politikai támogatást indítottak el nemzetközi szinten a béke és a haladás érdekében.

A helyzet egészét tekintve megerősödött közösségünk, s ezáltal az erőviszonyoknak a béke és a haladás számára kedvező alakulásának folyamata. Oriási jelentőséggel bír az erőviszonyok kedvező változása a Szovjetunió és az Egyesült Államok viszonylatában; az Egyesült Államok külpolitikája zsákutcába került és politikai, gazdasági hatalma az imperialista táboron belül gyengült.

Komoly problémát jelent a jelenlegi nemzetközi helyzetben Kína politikájának maoista irányvonala, amely összeegyeztethetetlen a szocializmus elveivel és az antiimperialista harc érdekeivel, s amelynek éle a szocialista államok ellen irányul. Ma már teljesen világos tény előttünk, hogy a maoizmus politikájának és ideológiájának legfőbb meghatározója a nacionalizmus és a nagyhatalmi sovénizmus. A maoista vezetés minden problémát "insztrumentalista" módon közelíti meg, alárendeli azokat nagyhatalmi törekvéseinek. Ezen okból kifolyólag az egyik végletből a másikba esik, ingadozik a szélsőbaloldal és az opportunizmus jobboldali csoportosulásai között.

A kulturális forradalom idején a Mao-csoport megsemmisítette a pártot és a proletár diktatura államát a nemzeti-bürokratikus kényszeruralmmá állammá tette. Kína ezen mozgalmunk elveinek és érdekeinek viáthathatatlanul ellentmondó - evolúciója okozta elszigetelődését a nemzetközi

kommunista mozgalomban. Jelenleg Kína nyíltan rálépett az Egyesült Államokkal való flörtölés útjára. Ma még nehéz előrelátni, hogy mik lesznek ezen politika eredményei. Kína és az Egyesült Államok között objektív érdek-ellentétek állnak fenn. Kína már most "a harmadik világ" előtti tekintélye maradványainak elvesztésével fizeti meg az Egyesült Államok politikájának támogatását. Azonban általunk sem hanyagolhatók el a maoista politika veszélyes következményei. Veszélyezteteti a vietnámi nép felszabadító harcát, a feszültség forrásává válik Ázsiában. A legfontosabb pedig az, hogy a Kínával való közeledés reménye erősíti a reakciós és agresszív tendenciákat az Egyesült Államok politikájában.

Pártunk álláspontja, hogy határozottan fel kell lépnünk a maoisták káros irányvonalával szemben. A maoista propaganda főleg a Szovjetuniót támadja, azonban a kínai vezetés politikája az összes szocialista állam ellen irányul. Ezért együttesen kell fellépünk ellene, erősítve összeforrottságunkat a Szovjetunióval.

Pártunk és közvéleményünk előtt is feltártuk a maoizmus antimarxista lényegét. Az akarjuk, hogy egész pártunk és az egész nép tisztán lássa: a maoista politika azáltal, hogy a béke és a szocializmus érdekei ellen lép fel, Lengyelország létérdekei ellen cselekszik.

Nem tartjuk valószínűnek a maoisták álláspontjának megváltozását, de úgy véljük, hogy politikánkban a KKP-ben, a kínai nép körében meglevő internacionalista erőkhöz kell fordulnunk. A maoizmus károkat okoz a kínai nép érdekeinek. Következésképpen az ellenállás és a tiltakozás kiváltója, az állandó belső harc előidézője kell hogy legyen Kínában.

Eltársak!

Tanácskozásunk feladata, hogy új impulzusokat adjon az együttes intenzív támadásunkhoz, amely a viszony normalizálását, a biztonság és az együttműködés ügyét szolgálja Európában. Pártunk Központi Bizottsága és kormányunk véleménye szerint a Nyilatkozat-tervezet teljes egészében megfelel a jelenlegi helyzet követelményeinek.

Szeretnénk érinteni néhány kérdést azok közül, amelyek az e tervezetben lefektetett feladatok realizálásáért folytatott harccal és közös erőfeszítéseink további folytatásával kapcsolatosak. Jelenleg erőfeszítéseink főleg két alapvető kérdésre irányulnak:

- a viszony normalizálása Közép-Európában;
- az összeurópai értekezlet előkészítése és mielőbbi megtartása.

Ez a két kérdés szorosan összefügg egymással és az egyikben elért előrehaladás elősegíti az előrehaladást a másikban is.

Ami a viszonyok normalizálását illeti Közép-Európában, itt sikerült előre lépni. Az alapját ennek megteremtette a Szovjetunió és az NSZK között 1970 augusztus 12-én megkötött szerződés. Ez a szerződés utat nyitott a Lengyelország és az NSZK közötti szerződés megkötéséhez, amely jelenti Lengyelország nyugati határának - az Odera-Neisse-határvonal - sérthetetlenségének és megmásíthatatlanságának, véglegeségének elismerését. A Szovjetunió és az NSZK közötti szerződés fordulóponthoz jelent a Német Demokratikus Köztársaság elismertetéséért folytatott harcban. A moszkvai szerződés egyúttal megteremtett a Nyugat-Berlinről szóló négyhatalami megállapodás megkötésének lehetőségét is. Ennek eredményeként a közelmúltban lehetővé vált az NDK-kormány és az NSZK-kormány, valamint a nyugatberlini szenátus közötti megállapodás megkötése is. Véleményünk szerint ezen megállapodások, és mindenekelőtt a Nyugat-Berlinről szóló négyoldalu megállapodás hatékony megvalósítását össze kell kötni a

moszkvai és a varsói szerződések ezzel egyidejű ratifikálásával és életbeléptetésével. Ez fontos adu ezen szerződések ratifikálásának eléréséhez.

Ugy véljük, hogy a Brandt-kormány által kezdeményezett eljárás ezen szerződések ratifikálásához fog vezetni. A Brandt-kormány érdekelt ebben, mert ezen szerződések elvetése külpolitikájának kudarcát jelentené.

Az ügy érdekében igyekszünk megkönnyíteni a Brandt-kormány számára a szerződések ratifikálását ellenzők elleni harcát. Ennek érdekében hozzájárultunk 25 ezer ember kiutazásához Lengyelországból az un. családegyesítési akció keretében. Jelenleg nem kezdeményezünk széleskörű vitát a szerződések hamis beállítása ellen és azon tézis népszerűsítése ellen, miszerint a szerződések nem jelentik a határok elismerését, hanem kizárólag megváltoztatásuk kérdésében az erőszakról való lemondásra tett kötelezettség vállalását. Alkalmos időpontban szükséges lesz az ilyen beállítás elleni erélyes fellépésre.

Az elmúlt évben lépéseket tettünk a keresztény ellenzék, illetve legalábbbi bizonyos részének a semlegesítése érdekében. Ilyen lépéseket folytatni fogjuk a jövőben is. Teljesen világosan látjuk azonban, hogy a revansista erők az NSZK-ban nem mondtak le törekvéseikről. Ugy véljük, hogy ebben a helyzetben szükséges fokozni közös politikai nyomásunkat ezen erők ellen.

Aktívan mozgosítanunk kell az összes békeszerető erőket Európában és az európai kormányokat, amelyek állást foglaltak a feszültség enyhülése mellett. Nem csupán önmagáról a ratifikálásról van szó, hanem arról is, hogy az ebben a kérdésben kibontakozott harcot felhasználjuk az NSZK-ban levő revansista és nacionalista tendenciák tartós elszigetelésére is. Még hosszú ideig szükségünk lesz a harcra ezen erők ellen, azon imperialista veszély elleni fellépésre, amelyet az NSZK hadüipari komplexuma és növekvő tudományos-műszaki erői jelentenek a béke számára.

Harcunk sikerének, a békés Európa megteremtése ügyében való előrehaladás alapvető feltétele az, hogy erősítsük az erőviszonyoknak a szocializmus számára kedvező alakulását, s különösen a Varsói Szerződés tagállamai politikai egységét és védelmi erejét.

Nagy megelégedéssel hallgattuk meg Jakubovszkij elvtárs, a Szovjetunió marsallja beszámolóját az Ehyesített Fegyveres Erők keretében az elmúlt évek alatt tett intézkedésekről, amelyek a szocialista államok testvéri közössége védelmi erejének fokozására irányultak. Elismerésünket fejezzük ki a Fegyveres Erők Egyesített Parancsnokságának kezdeményezéseért és védelmi erőfeszítéseink koordinálása érdekében kifejtett következetes tevékenységéért. Támogatjuk a javasolt további intézkedéseket is, amelyek a honvédelmi képesség további növelésére és a szövetséges hadseregek közötti barátság és együttműködés erősítésére irányulnak. Lengyelország a jövőben is következetes lesz azon kötelezettségek teljesítésében, amelyek reá hárulnak a Varsói Szerződésben való részvételéből.

Támogattuk teljes egészében és támogatjuk a jövőben is a testvéri Csehszlovákia álláspontját az NSZK-val folytatott tárgyalásokban. A müncheni szerződés teljes egészében való érvénytelenségének elismerése az NSZK és a szocialista országok közötti viszony normalizálásának feltétele.

A viszony normalizálásának befejezését jelenti mindekelőtt a Német Demokratikus Köztársaság elismerése, a nemzetközi jog összes normáival összhangban és az ebből fakadó összes következményekkel együtt.

Külön megelégedéssel vesszük tudomásul az NDK nemzetközi helyzetének erősödését, amelyet a nyugatnémet és a nemzetközi hidegháborus erők szembeszegülése ellenére sikerült elérni. Az NDK-t ma úgy kezelik - azon államok mindegyikénél is inkább, akik elismerték az NDK-t, és nemzetközi téren is - mint jogilag és politikailag szuverén államot. Ennek visszatükröződése az NDK részvétele a Nyugat-Berlinnel kapcsolatos problémák megoldásában.

A jövőben is megteesszük az összes lehetséges erőfeszítéseket az NDK nemzetközi elismerése, az NSZK-val való viszony - a nemzetközi jog elveinek megfelelő - normalizálása, az Egyesült Nemzetek Szervezetébe való mielőbbi felvétele és a nemzetközi együttműködésben való teljes jogú részvétel érdekében.

Ezzel kapcsolatosan hasznosnak tartanánk - az 1970. decemberében megtartott Berlini Tanácskozáson hozott döntéseknek megfelelően - a Varsói Szerződés tagállamai között külügyminiszteri szintű konzultáció megtartását mindazon problémák megvitatása céljából, amelyek az NSZK-val való viszony normalizálásának kérdésével kapcsolatosak. Egy ilyen értekezletet - véleményünk szerint - 1972. őszén lehetne tartani.

Elvtársak!

A jelenlegi helyzetben a másik legfontosabb feladat: a biztonság és az együttműködés kérdéseivel foglalkozó értekezlet összehívásának biztosítása. Ebben a kérdésben teljesen osztjuk Leonyid Iljics Brezsnyev elvtárs által itt kifejtett, valamint a Nyilatkozat-tervezetben megfogalmazott nézetet.

Az Értekezlet eszméje jelenlegi politikai tevékenységünk fontos és hatékony eszközének bizonyult, ma pedig különösen nő a jelentősége. Törekednünk kell az Értekezlet mielőbbi összehívására. Az a követelés, hogy még 1972-ben sor kerüljön a megszervezésére, mozgósító erőt jelent és lehetővé teszi a politikai aktivitás ütemének megőrzését az európai ügyekben.

A sokoldalú konzultációk megtartásának lehetősége reálisnak látszik. Több nyugati ország, köztük Franciaország, érdekeltek az ilyen konzultációk további késedelem nélküli megtartásában. Evolúción megy át azon államok álláspontja is, amelyek neaktívan vagy passzívan viszonyulnak az értekezlet kérdéséhez. Az Egyesült Államok, mint az értekezlet

eszméjének legfőbb ellenzője, nem lesz képes hosszú időn át semmibe venni ezt az evolúciót.

A fő kérdés továbbra is az értekezlettel kapcsolatos fellépés stratégiájának meghatározása az elkövetkező időre. Vitathatatlan, hogy fő célunk a kollektív biztonság alapjainak megteremtése Európában. Ezt elősegítené, ha az európai államok olyan kötelezettségeket vállalnának magukra, mint lemondás az erőszakról és az erővel való fenyegetésről, a területi sértethetatlenség elismerése, az államok szuverenitásának tiszteletben tartása, mások belügyeibe való be nem avatkozás, az összes államok egyenjogúságának és függetlenségének az elismerés. A békés egymás mellett élés ezen alapvető elveinek elismerése és pontos betartása az európai biztonsági rendszer kiépítésének kezdetét jelentené.

Ezzel egyidőben még aktívabban kellene felvételünk az európai fórumokon azokat a kérdéseket, amelyek az együttműködés - különösen annak a gazdasági és tudományos-műszaki téren való - fejlesztésével kapcsolatosak. Ezek a problémák élénk érdeklődést váltanak ki több ország részéről és ösztönzik aktivitásukat az értekezlet összehívása javára.

Jelenleg nem lehet egyetérteni azokkal a kísérletekkel, amelyek a Közös Piacnak az értekezlet előkészítésébe való bevonására és azon való részvételének biztosítására irányulnak. Ezek a kísérletek azt célozzák, hogy biztosítsák a Közös Piac összeurópai elismerését és így megkönnyítsék azon tervek forszírozását, amelyek célja a Közös Piacnak az egész tőkés Európára való kiterjesztése.

S mivel már felvetettem ezt a kérdést, javasolom mérlegelni egy megfelelő szintű konzultáció megtartásának célszerűségét, országainknak a Közös Piaccal szembeni politikájának kérdéséről. A Közös Piaccal szembeni politikánkban mi szigorúan ragaszkodni fogunk azokhoz az irányelvekhez, amelyeket egy ilyen konzultáción elfogadunk. A Közös Piac országai koordinált és gyevezetett politikájával szembe kell állítani ugyanilyen politikát a mi részünkről is.

Az európai biztonság további megszilárdítását szolgáló támadás folytatatása szempontjából nagy jelentőséggel bír a tanácskozásunk nyilatkozatában ismételten felvetett, a fegyverkezés korlátozásának kérdése. E kérdés és a nemzetközi biztonság kérdése között meghatározott kölcsön-viszony áll fenn. Ezen problémák közötti összefüggés különösen éles a katonapolitikai szembenállás terén, beleértve Közép-Európát is. A szocialista országok által 1970. júniusában az európai államok területén állomásozó fegyveres erők csökkentésére tett kezdeményezés, s ezt követően L.I. Brezsnyev elvtárs által az SZKP XXIV kongresszusán ezzel kapcsolatosan felvetett fontos javaslatok - véleményünk szerint - előidézték a NATO-n belüli erők kedvező polarizálódását, elmélyítették az egyes NATO államok érdekeltségét az NSZK katonai potenciálja további fejlődésének megállításában és abban, hogy az Egyesült Államok korlátozottabb lehetőségekkel rendelkezzen a katonai tényezőnek Nyugat-Európa szembeni amerikai uralmi politika eszközekénti felhasználása terén.

Lengyelország kész a jövőben is hozzájárulni a szocialista országok azon közös tevékenységéhez, amely a fegyveres erők és a fegyverek korlátozására irányul Európában.

Az utóbbi időben lényeges előrehaladás történt a szocialista országok és több nyugateurópai ország közötti kétoldalú kapcsolatok fejlesztése terén. Ez elősegítette a reálpolitikai és békeszerető erők erősödését Nyugat-Európában és korlátozza az amerikai globál-politika hatását. A kétoldalú kapcsolatok fejlesztéséből adódó komoly eredmények elérésének lehetőségét példázza L.I. Brezsnyev elvtárs franciaországi látogatása.

Lengyelország szintén aktivizálja erőfeszítéseit ebben az irányban. Ebben az évben szándékozunk elmélyíteni kapcsolatainkat Franciaországgal és a skandináv országokkal. Ki fogjuk használni a konstruktív lehetőségeket, különösen a gazdasági együttműködés bővítésének lehetőségeit, más országokkal meglevő kapcsolataink terén is.

Elvtársak!

Mint már rámutattam, a lengyel küldöttség teljes egészében helyesli az európai béke, biztonság és együttműködés kérdésével foglalkozó nyilatkozat előterjesztett tervezetét. Úgy véljük, hogy az jó alapot biztosít országaink további tevékenységéhez az összeurópai biztonsági és együttműködési értekezlet összehívása érdekében és megfelel azoknak a feladatoknak, amelyek a nemzetközi helyzet jelenlegi fejlődéséből adódnak. Külön megelégedéssel állapíthatom meg, hogy ezen okmány tervezete teljes összhangban áll azzal az akcióprogrammal, amelyet a LEMP VI. kongresszusán fogadtuk el.

A külpolitika terén előttünk álló feladatok bonyolultsága megköveteli akció-egységünk további mélyítését és bővítését. Ez a kérdés szorosan kapcsolódik a szocialista országok közösségén belüli szélesebb értelemben vett egység és összeforrottság további erősítésének kérdéséhez, testvéri kapcsolatainknak közösségünk vezető erejével: a Szovjetunióval és egymás közötti erősítésének szükségességéhez is. Mélyül az ideológiai és politikai egység, országaink sorsközösségének tudata. A tapasztalat bizonyítja, hogy közösségünk ereje egységben van és ezen egység erősítésének alapja a helyes és sikeres építőmunka országainkban.

A nemzetközi helyzet alakulása, annak szükségessége, hogy a szocialista országok továbbra is kezünkben tartsák a kezdeményezést a külpolitikai feladatok kitűzése és megoldása terén, megköveteli ma a nemzetközi problémákkal kapcsolatos konzultációk színvonalának emelését és a Varsói Szerződés tagállamai külpolitikai irányvonala együttes kidolgozását biztosító rendszerének a mai szükségleteknek megfelelő továbbfejlesztését.

A Varsói Szerződés tagállamai által hozott döntések magukban foglalnak különböző lehetőségeket konzultációink jelenleg érvényben levő formáinak gazdagítására. Ugy véljük, hogy a konzultációk és a Varsói Szerződés tagállamai külpolitikájának koordinálását szolgáló jelenleg érvényben levő gyakorlatát ki lehetne egészíteni - a Politikai Tanácskozó Testület gyakoribb találkozóain túl - a Külügyminiszterek Tanácsa keretében rendszeresen összeülő tanácskozásokkal és szakértői találkozókkal.

Ennek a kérdésnek a mai tanácskozáson történő esedleges megvitatását azzal a szándékkal javasoljuk, hogy erősítsük és korszerűsítsük a Varsói Szerződés szervezetét, amely államaink békés érdekeinek biztos őre, védelmezi biztonságunkat és pozitív befolyást gyakorol a nemzetközi helyzetre.

Befejezésül szeretnék a magam nevében és az egész lengyel küldöttség nevében szívből köszönetet mondani a SSKP Központi Bizottsága vezetőinek és a Csehszlovák Szocialista Köztársaság kormányának a szívélyes fogadtatásért és tanácskozásunk kitűnő megszervezéséért.

ORSZÁGOS LEVÉLTÁR